LUONNONVARA-ALAN TOIMIALAKLUSTERIN KOKOUS	Muistio

Aika:	keskiviikko 21.10.2026 - lounas klo 11–11.30, kokous klo 11.45–15
Paikka:	Lappia, Maaseutuyrittäjyyden osaamiskeskus, Kätkävaarantie 69, Loue & Teams

Osallistujat: Anne-Mari Söderström, pj.
Kaija Kinnunen, MTK
Aino Kurtti, MTK
~~Markku Matti, MTK, yrittäjä~~
~~Tuomo Marttila, Metsätalousyrittäjä~~
~~Olli Lipponen, Metsähallitus Metsätalous Oy~~
Anna-Riikka Lavia, Ammattipisto Lappia / Arctic Ice Cream Factory, varapj.
~~Rainer Peltola, Luonnonvarakeskus~~
Johanna Leppälä, Luonnonvarakeskus
~~Veikko Maijala, Lapin AMK~~
Anne-Mari Väisänen, Lapin AMK
Janne Näkkäläjärvi, Saamelaisalueen koulutuskeskus
~~Kyösti Paloniemi, Lapin koulutuskeskus REDU~~
~~Ulla-Maija Poranen, Lapin koulutuskeskus REDU~~
Pertti Moilanen, Lapin koulutuskeskus REDU
~~Mirva Akkanen, Lapin koulutuskeskus REDU~~
~~Kaisa Liinanki, Lapin koulutuskeskus REDU~~
Jarmo Saariniemi, Ammattiopisto Lappia
~~Hanna-Riina Vuontisjärvi, Kolarin kunta~~
Katja Jaako, Meri-Lapin työllisyysalue
~~Amanda Suokas, Rovaseudun työllisyysalue~~
Kaisa Mäkelin, Tunturi-Lapin ja Pellon työllisyysalue
~~Hanna-Leena Pesonen, Lapin liitto~~
Anne Ristioja, Lapin elinvoimakeskus
Paula Alho, Pohjois-Suomen elinvoimakeskus
Inga Savukoski, Lapin elinvoimakeskus
Tuula Uusipaavalniemi, Lapin elinvoimakeskus (ennakointivastaavien verkosto)
Katja Äijälä, Maaseutupalvelut, kohta 1

1. Teema: Alkutuotannon varautuminen kriisitilanteissa

Kuunneltiin vt. maaseutupäällikön Katja Äijälän alustus teemasta alkutuotannon varautuminen kriisitilanteissa ja keskusteltiin asiasta. Varautumissuunnittelua ja -harjoituksia tehdään jatkuvasti sekä ihmisten että kotieläinten ja ruokaturvan takaamiseksi kriisiolosuhteissa.

2. Kokouksen avaus, asialista ja sihteerin valinta

Puheenjohtaja Anne-Mari Söderström avasi kokouksen.

Asialista hyväksyttiin seuraavalla muutoksella: Kohta 3. Teema: Alkutuotannon varautuminen kriisitilanteissa vt. maaseutupäällikön Katja Äijälän alustus kuultiin ensimmäisenä.

Kokouksen sihteeriksi valittiin Ammattiopisto Lappialta Jarmo Saariniemi.

3. Läsnäolijat

Todettiin läsnäolijat (ks. osallistujalista yllä). Jäsenmuutokset ei ollut.

4. Edellisen kokouksen muistio

Edellisen kokouksen 17.3.2026 muistio löytyy luonnonvara-alan klusterin Lapin luotsi -sivulta.

5. Terveiset toimialaklustereiden pj-tapaamisesta

Pj. Anne-Mari kertoi terveisiä toimialaklustereiden puheenjohtajien ja ennakointivastaavien kokouksesta 26.8.2026. Kokouksen koollekutsujana oli liiketalousklusteri ja teemoina: Talousajattelun muutos: markkinalogiikasta uudistavaan talouteen, alustajana Sanna-Mari Renfors, yliopettaja (FT, dosentti) sekä klusterinäkymät ja vuoden 2026 yhteinen teema kaksoiskehittäminen.

Vuoden 2027 toimialaklustereiden yhteinen teema on sosiaalinen hyväksyttävyys. Seuraavan alkuvuodesta 2027 pidettävän puheenjohtajakokouksen koollekutsujavuorossa on luonnonvaraklusteri.

Puheenjohtajakokouksen kokousaineistoja on koottuna tutustuttavaksi Luonnonvaraklusterin Teamsin kokouskansioon (Kokous_2026_10_21).

6. Klusteritoimijoiden keskeiset ajankohtaiset kuulumiset ja näkymät

Käytiin läpi klusteriorganisaatioiden ajankohtaiset kuulumiset ja näkymät jäsenten Teamsin kokouskansioon tekemien kirjausten pohjalta ja keskusteltiin niistä.

Klusteritoimijoiden keskeiset ajankohtaiset kuulumiset

Klusteritoimija	**Luonnonvara-alan/Klusteritoimijan näkökulmasta** **- Ajankohtaista/tilannekuva nyt, Näkymät/tarpeita, joihin vastattava** **- Tiedotettavaa**
Maaseutuyrittäjä Anne-Mari Söderström	Maatalous: • Yleisesti positiiviset näkymät, vaikka tilojen lopettamistahti on pysynyt samana, niin sukupolvenvaihdoksia tälle vuodelle jo 10 ja investointitukihakemuksia yli 70. • Investointeja ja sukupolvenvaihdoksia joka puolella Lappia. Rahoituksessa niukkuutta, kaikkia hakemuksia ei ole pystytty rahoittamaan. • Tukivalvonnat etenevät hyvin ja aikataulussa. • Sateisen kesän jälkeen seurasi sateinen syksy, on vaikeuttanut toista/kolmatta rehuntekoa sekä puinteja ankarasti Metsätalous: • Ennallistamissuunnitelma on lausuttavana, mutta hyvän asian eteen tehty suunnitelma on puutteellinen; vaikutustenarvioinnit ei ole riittävät esim. alueellisesti, luontotyyppien määrittely on avoin, rahoitus kesken/epäselvä. • Harmaan suojelun lisääntyminen on vakava uhka metsänomistajille.
MTK Kaija Kinnunen Aino Kurtti	• Märkä syksy haastaa viljelijöitä – lannanlevityksen määräaika lähestyy, mutta pellot eivät kanna • Luonnonarvokauppaa tehdään tutuksi myös potentiaalisille ostajille, myyjät olisivat jo liikkeellä • Tuotantopanosten hinnat ennätyskorkealla, mutta tuottajahinnat eivät jousta mukana • Huoli 2028 alkavan tukikauden rahoituksen järjestymisestä kasvaa: päätös olisi saatava tämän vuoden aikana, jotta kansallinen järjestelmä lakeineen saadaan rakennettua vuoden 2027 loppuun mennessä

Arctic Ice Cream Factory / Ammattiopisto Lappia Anna-Riikka Lavia	Koulutus: • Maatalousalan pt opiskelijamäärät ja erityisesti maaseutuyrittäjien osaamisalan opiskelijamäärä kertoo siitä, että mielenkiinto maatilatoiminnan pyörittämiseen/ jatkamiseen on lisääntynyt. Luonnontuotteet: • Luonnonkeruutuotteiden osalta on nähtävissä uudenlaista järjestäytymistä, jossa varsinkin marjoja ostetaan korostetusti paikallisilta poimijoilta. Kehittäminen: • Kaksoiskehittäminen ja huoltovarmuus ovat keskeisiä elinkeinojen kehittämisen näkökulmia luonnonvara-alalla. Esimerkiksi. Lapin liiton valmistelemassa Arctic Defence ja Dual-Use Innovations –hankkeessa eri koulutusorganisaatiot toteuttavat mm. Ruokaturvaan liittyviä toimenpiteitä • Luonnonvara-alalla on käynnistynyt uusia hankkeita: esimerkiksi Lähiruokaopisto - osaamista, työllisyyttä ja yrittäjyyttä vihreässä siirtymässä -hanke tuottaa kestävän lähiruokatuotannon koulutusta lyhytkurssitoimintana ja pilotoi lähiruoka-alaan keskittyvää yrityshautomotoimintaa. Hanketta koordinoidaan Ammattiopisto Lappian Louen ja Muonion toimipisteissä käsin, ja se kestää kaksi vuotta.
Luonnonvarakeskus Johanna Leppälä	Lukessa on käynnistynyt saamelaiselinkeinojen selvitys, jossa muodostetaan ajantasainen kokonaiskuva saamelaisten kotiseutualueen elinkeinojen, kuten poronhoidon, kalastuksen, metsästyksen, luonnontuotteiden keräilyn ja käsityön, nykytilasta sekä niihin vaikuttavista muutoksista. Selvityksessä tunnistetaan myös kehittämistarpeita ja tarkastellaan muun muassa ilmastonmuutoksen, maankäytön ja taloudellisen toimintaympäristön vaikutuksia. Rainer Peltolan tilalle Luken Rovaniemen alueyhteyshenkilöksi vaihtunut Johanna Leppälä. Lapissa on käynnistymässä Lappimarket-hanke, jossa rakennetaan paikallisen ruoan markkinapaikkaa ja logistiikkaverkostoa. Hanke on Sodankylän kunnan, Luke kytkeytyy kokonaisuuteen yhteistyötahona ja Lapin avomaan tuotannon kehittämishankkeen kautta. Kokonaisuudesta löytyy lisätietoja: lappimarket.fi
Lapin koulutuskeskus REDU Pertti Moilanen	• Säilykehanke tulossa: kaksi blogia tuotekehitysprosessista, pakastekuivauksen kustomointiohjeita, Pakkausmerkintöihin liittyvä puheenvuoro 4.11. työpajassa: Tulevat tapahtumat – Culinary Seasons • Opiskelijoita elintarvikkeella hyvin
Lapin AMK Veikko Maijala Anne-Mari Väisänen	Koulutus: • Metsätalouden ja agrologikoulutuksen ryhmät saatiin hyvin täyteen yhteishaussa • Luonnonvara-alan koulutuksilla on kohtalaisen hyvä vetovoima, metsätalouden monimuoto-opinnoilla erityisen hyvä • Opetussuunnitelmia uudistetaan, lisätty mm. luonnon monimuotoisuuteen ja huoltovarmuuteen liittyviä opintoja • Mahdollistetaan opiskelijalle ammattikorkeakoulujen välinen ristiinopiskelu • Uusi yamk-koulutus alkaa syksyllä 2027: Vastuullisen luonnonvaratalouden johtamisen asiantuntija - Lapin ammattikorkeakoulu, uusi yliopettaja aloittanut 1.8.2026 Kehittäminen: Uusia hankkeita mm.: • Farm2Future: Elintarviketuottajien kilpailukyky, ruokaturva • CHARGE: Käsityöläis- ja perinneruokatuotteiden sääntelyn hallinta • InnoFEED: Kasvisivuvirtojen ja sieniproteiinin hyödyntäminen eläinten rehussa • Lisäarvoa kasveista: luonnonkasvien ja raaka-aineiden hyödyntäminen eteeristen öljyjen ja arvoaineiden valmistuksessa • Verkostoista voimaa: Lähituotteiden yhteismyynnin kehittäminen • Arctic Resilient Roots – Building Competitiveness with Food Security in Cross-border Co-operation: elintarviketuotanto, ruokaturva, kriisivalmius

	• Hankkeet - Lapin ammattikorkeakoulu Valtakunnalliset luonnontuotepäivät Rovaniemellä 28.-29.10.2026 Marja Sutela aloittanut rehtorina 10.8.2026 Strategiaa uusitaan 2027 alkaen
Ammattiopisto Lappia Jarmo Saariniemi	Kevään yhteisvalinnassa saatiin hyvin opiskelijoita Maatalousalan perustutkintoon. Tämä oli jo kolmas peräkkäinen vuosi, jolloin hakijamäärät ovat olleet hyvät. Erityisesti maaseutuyrittäjien osaamisalan opiskelijamäärät ovat kasvaneet. Sama suuntaus on näkynyt monimuoto- ja oppisopimusopiskelijoiden määrissä. Syyskuun puolessa välissä Louella oli 250 opiskelijaa. Tänä syksynä Louella on alkanut Eläintenhoidon ammattitutkinnossa klinikkaeläinhoitaja osaamisalan koulutus 15 opiskelijan vahvuisena. Lisäksi olemme jatkaneet Elintarvikejalostuksen ammattitutkintokoulutusta. Suunnittelussa on myös Hevostalouden ammattitutkinnon koulutus. Lisäksi suunnittelussa on paikallisesti tarjottava tutkinnon osa Valjakkokoirien hoito ja hyvinvoinnista huolehtiminen, 15 osp. Tutkinnon osalle on Lapin alueella selkeä työelämälähtöinen tarve, sillä valjakkokoiratoiminta on merkittävä osa matkailuelinkeinoa ja alalla toimii paljon yrityksiä, jotka tarvitsevat osaavaa työvoimaa. Tutkinnon osa tarjoaisi opiskelijoille mahdollisuuden hankkia juuri niitä taitoja, joita husky- ja ohjelmapalveluyrityksissä tarvitaan päivittäin. Kesän ja syksyn sateet ovat hankaloittaneet peltotöitä. Noin 20 hehtaarin alalta jäi kyntötyöt tekemättä (siirtyy alkukesälle). Lietteenlevitys on tehty urakoitsijan toimesta. Märästä kesästä huolimatta nurmea korjattiin 1,5 vuoden tarpeen edestä. Peltopuolelle on hankittu uusia/ käytettyjä koneita: Traktori Vatra Versu 195, perhosniittokone, kääntöaura, karhotin, apulannanlevitin ja kasvinsuojeluruisku. Hankinnoilla pyritään siihen, että ajaminen pelloilla vähenisi ja korjuutoiminta tehostuisi. Nurmenkorjuun osalta olemme käyttäneet jo toisena vuonna peräkkäin urakoitsijaa. Opiskelijoilla on mahdollisuus tehdä nurmenkorjuuta koulutilan kalustolla. Navetalla on siirrytty 1 –osaiseen työpäivään, johon kuuluu myös hevostallilla työskentely ja koulutilalla on otettu käyttöön liukuvan työajan malli (saldoraja +150/ -150 h). Tämä on vähentänyt ylitöitä ja työhyvinvointi on lisääntynyt. Louella otettiin syksyllä 2025 käyttöön uusi oppimisen tuen malli, joka on rakennettu yhteistyössä opettajien ja maataloustyönohjaajien kanssa. Mallissa luotiin opiskelijoille viikko-ohjelma, jossa he osallistuivat teoriaopetukseen maanantaisin ja tiistaisin ja sen lisäksi keskiviikkoisin-torstaisin ja perjantaisin he työskentelevät säännöllisesti maataloustyössä aamu- ja iltavuoroissa lampolassa ja navetassa sekä hevostallilla maataloustyönohjaajien ohjauksessa (vko 43/2025 – vko 22/2026). Oppimisympäristöissä työskentelyn lisäksi opiskelijat osallistuvat keskiviikkoisin ja torstaisin klo 12-14.30 esim. Eläinten hoitaminen ja hyvinvoinnista huolehtiminen tutkinnon teoriaopintoihin. Koulutilan pellot mukana tilusjärjestelyssä noin kahden vuoden kuluttua kaikki pellot ovat noin 3 km säteellä navetasta vähentää polttoainekuluja.
Saamelaisalueen koulutuskeskus Janne Näkkäläjärvi	SAKK:n uusi tuotantolaitos Njalla = Niliaitta, valmistuu 2027 alkupuolella. Avajaiset 3.3.2027. Poronlihan käsittelyn ja jatkojalostuksen koulutushanke alkanut 1.9. Käytännössä aloitus on vielä kesken, kun emme ole saaneet rekryttyä Tuotantovastaava -tehtävään (joka siis samalla vetää ko hanketta) vielä henkilöä. Hakua tullaan ehkä yhä jatkamaan, valtiolle.fi -sivustolla, jos ei muuta ilmene. Tällä hetkellä noin 15 eri hankesuunnitelmaa jätetty hakuun ja/tai on suunnittelussa (tähän ryhmään liittyen esim. Arctic Food Hub Interreg Sápmi, KOHU - Korkeampaa lisäarvoa ja huoltovarmuutta poro-, riista- ja luonnontuotealoille EAKR jne).

	Lisäksi meneillään toistakymmentä jo rahoituksen saanutta hankekokonaisuutta kuten Pyyntiin Inarille, Osaava ja elinvoimainen Sápmi, Charge, ArcSolutions, Máhtut, Witness ja Nafas, joista kaksi jälkimmäistä Suomen akatemian rahoittamia). SAKK osallistui vkolla 42 Máhtut -hankkeen kautta Roomassa YK:n FAO:ssa järjestettyyn Indigenous peoples food hubiin, jossa kuultiin ajankohtaisia asioita alkuperäiskansojen ruokakulttuuriin ja –tuotantoon liittyen. Paljon yhtymäkohtia mm. Etelä-Amerikan alpakka/laamapaimenien ja meidän poropaimenien välillä. Heillä haasteet liittyvät monesti veden saantiin ja vesipaikkojen muutokseen ja meillä puolestaan lumen koostumuksen ja jäätymisen aiheuttamiin muutoksiin lähinnä ilmaston lämpenemisen vuoksi. Lisäksi perinteisen tiedon adaptaatio on läsnä ja osittain jopa haastaa perinteisten elinkeinojen harjoittajia maailmanlaajuisesti
Meri-Lapin työllisyysalue Katja Jaako	Koulutushankintoihin rahat vähissä.
Tunturi-Lapin ja Pellon työllisyysalue Kaisa Mäkelin	Luontomatkailussa on kasvua, niin kotimaisen kuin kansainvälisen matkailun osalta>>tämä lisää kielitaitoisten luonto- ja eräoppaiden kysyntää sekä kestävän matkailun kehityksen. Porotalous on säilyttänyt paikkansa. Poronhoito säilyy suvuissa sukupolvelta toiselle. Harvoin alalle tulee uusia yrittäjiä siten, että ostavat oman poromerkin. Ohjelmapalveluissa poro on kestosuosikki, joka näkyy siten, että oppailta vaaditaan poronkäsittelytaitoja. Huskysafarit ovat säilyneet ohjelmapalveluiden kysyttynä ja vetovoimaisena tuotteena, mikä ylläpitää tarvetta osaaville ja ammattitaitoisille oppaille. Luonnonvara-alaan liittyvät työpaikat ovat enimmäkseen kausiluonteisia. Maataloudessa huomioitavaa on, ettei lomittajan paikkoja ole ollut haussa.
Lapin ja Pohjois-Suomen elinvoimakeskus Anne Ristioja Paula Alho Inga Savukoski Tuula Uusipaavalniemi (ennakointivastaavien verkosto)	Annen kuulumiset: • Työntäyteinen loppuvuosi, tullut suoria kehittämishankehakemuksia vuoden viimeiseen hakuun (yhteensä 22 kpl) mm. 4 laajakaistahanketta ja useita elinvoimakeskusten välisiä hankkeita (+ leader-hankkeet) • Valmistaudutaan uuteen kauteen; osallistuttu MMM:n järjestämiin työpajoihin- nopea aikataulu, paljon epävarmuuksia • Henkilövaihdoksia: Anne R. eläkkeelle 1.2.2027, yksikön päälliköksi Inka Ahonen ja ryhmäpäälliköksi Vili-Matti Kraatari, uusi henkilö rakennusasiantuntijaksi 1.10.2026 Jutta Kaisanlahti. • Hankekoulutus 22.10.2026 ja EVK-Leader-kuntien maaseututoimijat koolle 29.10.2025 pohtimaan tulevaa. • Porotaloudessa käsitelty 795 porotukihakemusta- määrä vähentynyt vuosittain, poropuolella työllistää myös Suomi-Norja raja-aita-asiat • Osallistuttu aktiivisesti alkutuotannon varautumistoimiin, varautuminen kirjattu myös teemana tulossopimusneuvotteluihin • v. 2027 tämän ohjelmakauden viimeinen rahoitusvuosi – tavoite käyttää koko rahoituskehys Lapin hyväksi. Paulan kuulumiset: • 21.9 päättyneessä ympäristöEAKR haussa tuli Lappia koskevia hankkeita kaikkineen 5, joista yksi (KYKY – Kiertotalouden yhteistyöstä kasvua) oli PP:n kanssa ylimaakunnallinen. Aiheet liittyvät Innovaatiotoimintaan (Sammalmikrobiymppi luonnonmukainen ratkaisu vesistöjen raudanpoistoon (SULKA)), Ilmastonmuutokseen sopeutumiseen (Lapinlauha - Kohti ilmastoviisaita ja energiatehokkaita kuntia Lapissa ja Turvallisemmat tunturit: Lumivyöryriskien ennakointi Lapin muuttuvassa ilmastossa) sekä Kiertotalouteen (em. KYKY-hankkeen lisäksi Kiertotaloutta tukevat ratkaisut rekikoiratarhojen ulosteiden jätehuoltoon). Hakemusten arviointi on käynnissä.

	• Seuraava haku kaikista em. teemoista jälleen vuonna 2027 (alustava aikataulu tammi-maaliskuu). • - JTF ennallistaminen (koskee yksinomaan turvetuotannosta vapautuvien alueiden ennallistamista ja jatkokäyttöä) - teemasta jatkuva haku. Rahoitusta hyvin jäljellä. Tiedoksi: • Syksyn alueelliset kehitysnäkymät -katsaus julkaistaan 26.11. - löytyy sitten myös Lapin luotsi –sivustolta • Sitran ennakointikatsaus: Ilmasto ja luonto muuttuvat - miten Suomi sopeutuu ja uudistuu? Ennakointikatsaus: Ilmasto ja luonto muuttuvat – miten Suomi sopeutuu ja uudistuu? - Sitra • Saimaan ruokafoorumi - Ruokaturvaa kriisien ja ilmastonmuutoksen keskellä 12.11.: Saimaan ruokafoorumi 2026 | Ruralia-instituutti | Helsingin yliopisto

7. Tulevaisuusnostot luonnonvaraklusterin luotsi -sivustolle

Määriteltiin käydyn keskustelun pohjalta tulevaisuusnostot, jotka kirjataan niille varattuun paikkaan klusterin luotsi luonnonvara-alan klusterin Lapin luotsi -sivulle.

Kokouksessa esille nousseet tulevaisuusnostot:

- Huoltovarmuus ja varautuminen nostavat luonnonvara-alan yhteiskunnallista merkitystä ja näkyvyyttä.
- Luonnonvara-ala on hyötynyt EU-rahoituksen painotuksista kriisinkestävyyteen. Hankerahoitus mahdollistaa uusien innovaatioiden testaamisen ja käyttöönoton. Tulevan ohjelmakauden rahoituksen kohdentumisesta ei ole vielä tarkkaa tietoa, mutta kaksoiskäytön ja varautumisen teema säilynee myös tulevissa linjauksissa.
- Luonnontuotealaa leimaa kysynnän kasvu ja tarve osaamisen kehittämiselle ja paikallisten arvoketjujen vahvistamiselle raaka-ainehankinnasta jalostukseen saakka.

8. Muut asiat

Puheenjohtaja pyytää Paliskuntain yhdistystä nimeämään porotalouden edustajan luonnonvara-alan klusteriin ja kysyy samalla paliskuntain yhdistystä mahdolliseksi seuraavan kokouksen kokouspaikaksi.

Anne-Ristiojan tilalle nimetään elinvoimakeskuksesta uusi jäsen luonnonvaraklusteriin.

9. Seuraava kokousaika ja -paikka sekä teema

Seuraava kokous pidetään 7.4.2027 alkaen klo 11.00 Rovaniemellä - kokouspaikka ja kelloajat tarkentuvat lähempänä kokousta kalenterikutsuun. Teemana sosiaalinen hyväksyttävyys.

Syksyn 2027 kokous pidetään Saamelaisalueen Koulutuskeskuksessa Inarissa.

10. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 14.19

Kokouksen jälkeen halukkailla oli mahdollisuus tutustua Louen tiloihin, esim. kontteihin (Anna-Riikka esitteli) tai käydä tilapuodissa